

BISNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - ontwerp besluit van de Vlaamse Regering over de bescherming van oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen verontreiniging met pesticiden of andere producten die na aanwending oppervlaktewater kunnen verontreinigen.

- Definitieve goedkeuring

Samenvatting

Met dit besluit wordt een procedureel kader verankerd voor de betere bescherming van oppervlaktewater bestemd voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen de druk van pesticiden of andere producten die na aanwending oppervlaktewater kunnen verontreinigen. De resultaten van een opvolging van de kwaliteit aan de hand van metingen van het ruw oppervlaktewater en de periodieke noodzakelijke stopzetting van innames van het ruw water om de kwaliteit van het drinkwater te verzekeren, geven immers aan dat bijkomende, gerichte maatregelen nodig zijn. De minister bevoegd voor omgeving krijgt het mandaat om bijkomende beschermingsmaatregelen vast te leggen bij ministerieel besluit binnen de waterwingebieden die actief worden benut voor de productie van drinkwater. Uitgangspunt is een gebiedsgerichte aanpak die periodiek geëvalueerd wordt.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

De Vlaamse regering realiseert hiermee volgende beleidsdoelen:

- Het toepassen van het voorzorgsbeginsel.
- Het verhogen van de bescherming van oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie wanneer uit kwaliteitsmonitoring blijkt dat de druk op het ruw water in die mate hoog wordt dat de productie in het gedrang komt, dit in lijn met de algemene

visie opgenomen in het Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 en het bijhorende maatregelenprogramma (groep 4 B- Beschermde gebieden oppervlaktewater), het Vlaams regeerakkoord 2024-2029 (6.8 Blue Deal 2.0; we maken werk van zuiver en betaalbaar water) en artikel 8 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 2023 inzake de kwaliteit, kwantiteit en levering van water bestemd voor menselijke consumptie.

- Invulling geven aan het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik (VR 6/12/2024) dat deel uit van het door de EU Richtlijn 2009/128/EG voorziene Nationale Actieplan NAPAN en in het bijzonder aan actie VLA.2.6.yyy

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Wetgevingsadvies en advies Inspectie van Financiën

Dit ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2025/03 van 8 januari 2025.

Een gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd op 22/01/2025 verkregen.

Bespreking ontvangen adviezen in kader van de 2de principiële goedkeuring

- **Advies Minaraad van 4/04/2025**

In haar advies doet de raad een aantal aanbevelingen. Het betreft:

- Aanbevelingen over het bredere beleid voor de bescherming drinkwaterbronnen
- Aanbevelingen tot aanpassingen aan het procedurebesluit
- Aanbevelingen bij de toepassing van dit besluit

Hieronder wordt in detail ingegaan op de aanbevelingen tot aanpassingen van het besluit en aanbevelingen bij de toepassing van het besluit.:

[25] Breid het werkingsgebied uit naar andere stoffen. Het klopt dat er ook een druk is of kan zijn vanuit andere diffuse verontreinigingsbronnen zoals o.a. gebruik van (kunst)mest, nitrificatieremmers of het gebruik van producten met persistente en moeilijk verwijderbare stoffen. De aanbeveling wordt meegenomen. Gelet op de moeilijkheid om de beoogde groep van stoffen te gaan specificeren, wordt doorheen het besluit consequent waar relevant eveneens verwezen naar andere producten. Het betreft andere producten die bij gebruik langsheen oppervlaktewater aanleiding kunnen geven tot diffuse verontreiniging van dat oppervlaktewater. De maatregelen vermeld in het besluit zijn gericht op het beheersen van een diffuse verontreinigingsdruk en dus eveneens inzetbaar voor het gebruik van andere producten. Gekoppeld aan de uitbreiding naar andere producten wordt het punt d) uit artikel 2, §2, 3de lid geschrapt wegens overlappend met het punt c).

[26] Versterk de link met de analyses uit de stroomgebiedbeheerplannen en de drinkwater-risicobeoordeling. Het is inderdaad het opzet om gebruik te maken van de uitkomst van de druk en impactanalyse die uitgevoerd wordt in kader van de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen (zie artikel 1.7.3.1, §1, 2° van decreet integraal waterbeleid) en van de uitkomst van de risico-identificatie en risicobeheerstrategie voor

de onttrekkingsgebieden voorzien in het drinkwaterbesluit (artikel 8 van het besluit van 20 januari 2023 over de kwaliteit, kwantiteit en de levering van water bestemd voor menselijke consumptie). De tekst van het besluit wordt aangepast in lijn met de aanbeveling van de raad zodat de link in het besluit zelf duidelijker gelegd wordt.

[27] Garandeer de effectiviteit en de efficiëntie van de voorgestelde maatregelen. De aanbeveling van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[28] Overweeg meer effectieve 'auto-executieve maatregelen. Uitgangspunt is gericht en zo proportioneel mogelijk te handelen. Maatregelen hebben een steeds impact op socio-economisch vlak. Een verruiming van de auto-executieve maatregelen kan op dit vlak niet worden ondersteunt. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[29] Er is reeds een registratieplicht, maak de gegevens beschikbaar. Het klopt dat er reeds een registratieplicht is voor het landbouwkundig gebruik maar een rapporteringsplicht is er op heden niet. De relevantie om gegevens ter beschikking te stellen van de waterbedrijven en VMM kan worden onderschreven. Het besluit biedt daarom niet de ruimte om hierop in te zetten. Het uitwerken van een generieke regeling uitwerken voor gans Vlaanderen valt niet in scope van dit besluit. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[30] Herschrijf het ontwerpbesluit vanuit leesbaarheid en legistiek oogpunt. Om tegemoed te komen aan de aanbevelingen van de raad werden een aantal aanpassingen in het besluit doorgevoerd. Het betreft:

- In een artikel 2 worden in §1 alle definities worden gebundeld
- de begrippen oppervlaktewater en pesticiden worden opgenomen als definitie met verwijzing naar de respectievelijk het decreet integraal waterbeleid en het decreet duurzaam gebruik pesticiden
- een definitie voor exploitant van het openbaar waterdistributienetwerk wordt opgenomen
- een definitie voor het begrip 'andere producten' wordt opgenomen gelet op de aanbeveling van de raad om de scope van het BVR te verruimen
- een tekstuele aanpassing zoals voorgesteld door de raad waarmee gesteld wordt dat de maatregelen geen afbreuk doen aan gebruiksvoorschriften vastgelegd in Vlaamse federale en Europese regelgeving

De raad vraagt eveneens om te verduidelijken wat bedoeld wordt met de term 'actieve winningszones' en te bekijken of er geen consistentere terminologie kan gehanteerd worden. Gelet op de vaststelling dat het begrip actieve winningszones voor verwarring zorgt, wordt het besluit op dit vlak vereenvoudigd wat terminologie betreft. De gebieden die in bijlage 1 werden opgenomen, blijven behouden maar worden niet langer benoemd als actieve winningsgebieden. Bijlage 1 legt de gebieden vast waarbinnen het mandaat van de minister kan worden uitgevoerd. Het zijn onttrekkingsgebieden van oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie waar een verhoogde graad van bescherming wenselijk is/kan zijn hetzij op basis van de reeds gedocumenteerde druk van diffuse verontreiniging, hetzij op basis van het risico van diffuse verontreinigingsdruk op de watervoorziening.

[31] Verduidelijk hoe de handhaving zal verlopen. De aanbeveling van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

De raad neemt in haar advies eveneens verschillende aanbevelingen op rond het bronbeschermingsbeleid. Het gaat samengevat over de volgende aanbevelingen:

- 3.1.1 Zet sterker in op een aanpak aan de bron

[9] Zet sterker in op een aanpak aan de bron.

[10] Richt het flankerend beleid op de ondersteuning van de aanpassingen van de bedrijfsvoering.

[11] Maak werk van een gebiedsgerichte, proactieve aanpak waarin ook de keten wordt betrokken.

[12] Zet sterker in op agro-ecologie en biolandbouw.

- 3.1.2 Voer de aangekondigde acties uit het SGBP en het VAP uit

[13] Voer de acties uit Stroomgebiedbeheerplan en Actieplan Pesticidengebruik uit.

[14] Voer de risicobeoordeling voor drinkwaterwingebieden uit.

[15] Maak het strategisch plan inzake de bescherming van het drinkwater op

[16] Verbeter de monitoring van de relevante pesticiden en metabolieten.

[17] Voer het onderzoek uit waar extra bufferzones nodig

[18] Veranker de adviesfunctie voor drinkwatermaatschappijen

[19] Werk het handelingskader voor de bescherming van de onttrekkingsgebieden oppervlaktewaterwinning volwaardig uit.

[20] Realiseer de gebruiksvoorschriften die mikken op driftreductie voor heel Vlaanderen.

[21] Evalueer het beschermingskader voor grondwater, en overweeg integratie.

[22] Verzoek de Federale Regering tot een herziening van de toelatingen voor verkoop bij overschrijdingen waar nodig.

[23] Voorzie ook maatregelen voor de andere beschermde gebieden, waaronder NATURA 2000.

[24] Ontwikkel in het vierde stroomgebiedbeheerplan voorstellen voor de toepassing van het 'de vervuiler – betaalt'-principe.

Deze aanbevelingen kunnen in belangrijke mate worden onderschreven en werden reeds opgenomen in het Stroomgebiedbeheerplan 3 [13] [19] [21], maken deel uit van de regelgeving inzake drinkwater [14] [16] [17] of werden voorzien in de beleidsnota Omgeving [15]. Het engagement om effectief invulling te geven aan deze beleidsintenties zoals aanbevolen door de raad, wordt opgenomen via aparte beleidstrajecten. De aanbevelingen geven als dusdanig geen aanleiding tot aanpassingen van het besluit.

- **Advies SALV van 4/04/2025**

[1] Hanteer het toetsingskader van de SALV voor duurzame verandering in de land- en tuinbouwsector bij de opmaak van het voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie.

[2] Geef het ontwerp en de uitvoering van het BVR bescherming drinkwaterproductie vorm op een manier die integraal, billijk, inclusief en motiverend is en die zekerheid geeft op de lange termijn.

De aanbevelingen van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[3] Heb in de eerste plaats aandacht voor een proactieve aanpak rond de bescherming van drinkwaterproductie in de actieve waterwinningszones.

[4] Naast een proactieve aanpak kan het principe van een reactieve, gebiedsgerichte

en in de tijd afgebakende aanpak waarvoor het voorontwerp BVR het procedureel kader biedt, ingezet worden.

De meerwaarde van een proactieve projectwerking kan worden onderschreven. Het besluit heeft geenszins het opzet om deze aanpak te stoppen. Het besluit kan eerder, zoals de raad zelf stelt, aanvullend werken door bv. in kader van een projectwerking weerhouden zinvolle beschermingsmaatregelen met een verhoogde zekerheid te laten implementeren op het terrein, desgevallend in een ruimer gebied.

[5] Breid het actieterrein van het procedureel kader uit naar verontreinigende stoffen die ook uit andere sectoren dan land- en tuinbouw voortkomen. Net als de Minaraad werkt de raad op dat er naast pesticiden nog ander stoffen of producten zijn die aanleiding kunnen geven tot een verontreiniging van oppervlaktewater. De raad beveelt aan om het actieterrein van het besluit zodat ongeacht de herkomst en aard van een verontreinigende stof gebiedsgericht actie kan worden opgezet. De aanbeveling wordt meegenomen via de verruiming van het besluit naar andere stoffen. Daarnaast wordt opgemerkt dat het besluit zich naar alle gebruikers richt en niet enkel op landbouwers.

[6] Neem de historiek van de aanwezigheid van verontreinigende stoffen en trendbewegingen daarin op als ijkpunt om proactieve en reactieve acties vorm te geven en te evalueren. De aanbevelingen van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[7] Voorzie de mogelijkheid tot aanpak van puntvervuiling als (voornaamste) beschermingsmaatregel in het voorontwerp BVR. De aanbeveling van de raad is zeer terecht. Het besluit richt zich het beheersen van diffuse verontreiniging. Initiatieven rond vul- en spoelplaatsen zijn voorzien zoals aangeven door de raad en deze worden opgenomen om de aanpak zo sluitend mogelijk te maken. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[8] Heb in de monitoring en tracering aandacht voor eventuele buitenlandse oorsprong van verontreinigingen en vertaal dit in remediërende acties over de landsgrenzen heen. De aanbevelingen van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit. Initiatieven worden hiervoor opgezet in kader van de 1,2,4-triazoolproblematiek.

[9] Houd rekening met beslist beleid rond bufferzones en geïntegreerde gewasbescherming en zet verder in op de uitvoering ervan. Er zal inderdaad rekening gehouden worden met het beslist beleid. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[10] Voorzie zowel in het voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie als bij de opzet van proactieve acties tot bescherming van drinkwaterproductie in actieve waterwinningszones gedegen, integrale impact assessments op basis waarvan het flankerend beleid kan worden vormgegeven. De aanbevelingen van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[11] Voorzie in het voorontwerp BVR de mogelijkheid om in eerste instantie samen met lokale landbouwers en andere actoren te evalueren welke maatregelen kunnen genomen worden. Opzet is inderdaad om steeds in dialoog te treden met relevante stakeholders. Er kan hiervoor onder meer verwezen worden naar de lopende Meersporenaanpak voor het beheersen van de pesticidenproblematiek in onttrekkingsgebieden. De aanbevelingen van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[12] Stem de beschermingsmaatregel van bufferzones uit het voorontwerp BVR maximaal af op de bestaande beleidskaders rond bufferzones en beschermingsstroken.

De aanbevelingen van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[13] Stem de beschermingsmaatregel van registratie uit het voorontwerp BVR af op de bestaande registratie van gewasbeschermingsmiddelengebruik binnen het voedselveiligheidsbeleid en geïntegreerde gewasbescherming (IPM), en koppel er dus geen standaardmeldingsplicht aan vast. Het is inderdaad de bedoeling om in een maximale synergie te verzekeren met de bestaande kaders voor registratie en de nieuwe Europese verplichtingen. Melding van gegevens inzake gebruik is een belangrijke pijler waarop we willen inzetten binnen de risico-gebaseerde bronbescherming en productie van water bestemd van menselijke consumptie. We nemen de aandachtspunten aangehaald in de aanbeveling mee. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[14] Voorzie duidelijke randvoorwaarden en criteria die de toepassing van dit voorontwerp- BVR bescherming drinkwaterproductie met zijn beschermingsmaatregelen schragen. De aanbeveling van de raad is inhoudelijk een terechte bezorgdheid. Gelet op de brede waaier van drukken op ons waterlichamen is het niet evident om dergelijke randvoorwaarden en criteria te gaan uitwerken. Een dergelijk beslissings- en overwegingskader kan stapgewijs vorm krijgen binnen de Meersporenaanpak, dit onder meer gekoppeld aan de dialoog voorafgaand aan het instellen van concretere maatregelen.

Een aantal wijzigingen werden doorgevoerd aan het besluit die alvast tegemoet komen aan de bezorgdheid die de raad uit over de reikwijdte van het besluit:

- In artikel 3, derde lid, 1°, c wordt toegevoegd dat een verbod op het gebruik van bepaalde pesticiden ook teelt specifiek kan worden
- In artikel 3, 5de lid wordt toegevoegd dat de auto-executive maatregelen bij het verlenen van een afwijking voor de parameter pesticiden in water bestemd voor menselijke consumptie, pas geactiveerd worden als een oorzakelijk verband gelegd kan worden met het gebruik van de pesticiden langsheen waterlopen de gericht moeten zijn op die pesticiden waar een oorzakelijk verband gelegd kan worden met de afwijking en dus niet gelden voor alle gebruik van pesticiden.

[15] Voorzie een gezamenlijke en stapsgewijze beslissing door de minister van Omgeving en de minister van Landbouw. Een consultatie van de agentschap landbouw en zeevisserij is voorzien. Een gezamenlijk beslissing met de minister bevoegd voor landbouw heeft in dit oogpunt geen directe meerwaarde. De minister van Omgeving wordt geacht rekening te houden met alle ontvangen adviezen. Het besluit wordt op dit punt niet aangepast.

[16] Betrek de volledige voedselvoorzieningsketen in de beweging naar economisch en ecologisch volhoudbare oplossingen voor voedselproductie en drinkwaterbevoorrading, om ook op de lange termijn op rendabele wijze voedsel te kunnen blijven voortbrengen binnen de milieugebruiksruimte. De aanbevelingen van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

[17] Geef een flankerend beleid vorm dat:

a. ... steunt op de gebiedsgerichte projecten die reeds opgezet werden en verder in uitvoering worden gebracht

b. ... voldoende alternatieven en oplossingen biedt aan landbouwers om hun teelten te verzorgen. Neem hierbij ook de mogelijkheden op tot alternatieve toepassingsmethodes van gewasbeschermingsmiddelen zoals precisielandbouw (die gericht zijn en pesticidedruk

kunnen reduceren) en landbouwpraktijken die verminderd of ander gebruik van gewasbeschermingsmiddelen stimuleren.

c. ... doordachte koppelingen weet te leggen met het strategisch plan bio.

De aanbevelingen van de raad wordt meegenomen bij de implementatie ervan. Deze aanbeveling leidt niet tot aanpassingen aan het besluit.

Bespreking van het advies van de dienst wetgeving van de Raad van State in kader van de definitieve goedkeuring.

De Raad van State verleende haar advies (78.006/1/V) op 28 augustus 2025.

[3.1-3.3] De Raad maakt een aantal opmerkingen omtrent de rechtsgronden en de vermelding ervan in de aanhef van het besluit. Deze opmerkingen werden meegenomen en de tekst van het besluit werd in lijn met het advies van de raad aangepast.

[4] Gelet op de aanbeveling van de Raad van State, werd overleg gepleegd met de overige gewestregeringen en de federale regering met toepassing van artikel 6, §3 *bis*, 5°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. Dit overleg en de naleving van de overlegprocedure werden vastgesteld in een proces-verbaal van de Interministeriële Conferentie voor Leefmilieu van 4 december 2025.

[5.1-5.3] De Raad stelt dat de verenigbaarheid van de ontworpen regeling met de Europese richtlijn (2009/128/EG) inzake duurzaam gebruik van pesticiden nader dient te worden bekeken. In het bijzonder stelt de raad dat het onzeker is of de maatregelen die voorzien worden in het besluit wel degelijk kunnen genomen worden in de beoogde gebieden. De opmerkingen van de raad werden geanalyseerd en de verenigbaarheid met de richtlijn 2009/128/EG kan worden bevestigd.

Artikel 11, lid 2, c) van de richtlijn stelt dat de lidstaten moeten voorzien in afbakenen van beschermingszones voor oppervlaktewater en grondwater dat wordt gebruikt voor de productie van drinkwater, waarbinnen geen pesticiden mogen worden toegepast op opgeslagen. Dit artikel kreeg voor wat betreft oppervlaktewater invulling via artikel 1.3.2.2, §1, 2° van het decreet Integraal waterbeleid dat stelt dat het gebruik van pesticiden is verboden in de oeverzone en binnen één meter landinwaarts vanaf van de bovenste rand van het talud van het oppervlaktewaterlichaam. Deze bepaling geldt voor alle oppervlaktewaterlichamen, dus ook voor de oppervlaktewaterlichamen die gebruikt worden voor de productie van drinkwater, en kan niet worden 'overruled' via dit besluit. Recent werd het decreet integraal waterbeleid nog aangevuld met bepalingen omtrent beschermingsstroken waarbinnen eveneens een verbod op het gebruik van pesticiden geldt. Ook dit kan niet 'overruled' worden via dit besluit. Artikel 2.3 van de richtlijn stelt dat de bepalingen van de richtlijn geen beletsel vormen om het voorzorgsbeginsel toe te passen bij het beperken of verbieden van het gebruik van pesticiden onder bepaalde omstandigheden of in bepaalde gebieden. De maatregelen, andere dan het verbod, vermeld in het besluit kunnen dus wel degelijk in een bepaalde zone aanvullend genomen worden zonder in strijd te zijn met artikel 11, lid 2, c) gelet op de reeds bestaande beschermingszones waar een verbod geldt. Daarenboven biedt ook artikel 6 van het decreet houdende duurzaam gebruik voor pesticiden in het Vlaams gewest, een rechtsgrond voor het nemen van dergelijke maatregelen.

De beschermende maatregelen die op basis van dit besluit worden genomen kunnen geen afbreuk doen aan reeds van kracht zijnde verbruiksvoorschriften vastgelegd krachtens andere Europese, Federale of Vlaamse wetgeving. Om dit nog duidelijker te maken in het besluit wordt

de hiertoe voorziene verwoording verplaatst zodat duidelijk is dat dit geldt voor alle maatregelen die genomen kunnen worden.

[6] Het is dus wel degelijk zo dat opzet is om waar nodig en gericht via dit besluit een verdergaande bescherming in te stellen. Het antwoord dat de gemachtigde gaf is in deze niet correct. In het besluit wordt ook nog beter aangegeven dat de aanvullende beschermingsmaatregelen desgevallend gebiedsdekkend ingesteld kunnen worden. De ontworpen regelgeving zal inderdaad, na aanneming, worden aangemeld aan de Europese Commissie. Gelet op bovenstaande verduidelijking is een voorafgaandelijk aftoetsen met het bevoegde directoraat-generaal niet aangewezen.

[8.1] De Raad stelt dat de delegatie aan de minister enkel doorgang kan vinden mits op een exhaustieve wijze opgesomd wordt welke concrete flankerend maatregelen kunnen worden genomen door de minister. Rekening houdende met de opmerking van de raad en het initieel opzet van deze bepaling, wordt de tekst van artikel 2, §2; zesde lid aangepast. Er wordt duidelijk aangegeven over welke maatregelen de minister bijkomend kan activeren.

[8.2] De Raad stelt dat de delegatie die aan de minister wordt gegeven om de kaart in bijlage bij het besluit waarin de zones waarbinnen de minister kan handelen, aan te passen niet kan worden beschouwd als een van bijkomstige aard of van beperkt belang. Gelet op dit advies en het feit dat aanpassingen aan deze kaart niet dermate frequent zullen dienen te gebeuren, wordt de delegatie aan de minister verwijderd.

[9] De aanbeveling van de Raad om de term bufferzones te vervangen door beschermingszone wordt niet gevolgd. Zoals toegelicht is de beschermingszone die bedoeld wordt in artikel 11, lid 2, c van richtlijn 2009 /128/EG de zone vastgelegd via artikel 1.3.2.2, §1, 2° van het decreet Integraal waterbeleid.

[10] De tekst werd aangepast in lijn met het advies van de Raad.

[11] De gevraagde toevoeging werd gedaan.

[12] De gevraagde aanpassing werd gedaan.

[13] De legende bij de kaart in bijlage werd aangepast zodat duidelijker wordt wat de onttrekkingsgebieden zoals bedoeld in artikel 2 zijn.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Dit besluit breidt de mogelijkheden uit voor een robuuster gebiedsgericht beschermingsregime van het oppervlaktewater dat gebruikt wordt voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie. De aanhoudende vaststellingen van hoge concentraties aan pesticiden (en hun afbraakproducten) in de waterwingebieden en de noodzakelijke stopzetting van de innames motiveren de noodzaak voor een dergelijk verhoogd beschermingsregime.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELLEN

Artikel 1

Met dit artikel wordt verder invulling gegeven aan artikel 12 van de richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 'tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden. De richtlijn voorziet in artikel 11 dat *“er passende maatregelen worden vastgesteld om [...] de voorziening van drinkwater te beschermen tegen het effect van pesticiden.”* Het is daarbij een omzetting van de Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid dat in zijn artikel 7, 3 aan de lidstaten oplegt om *“zorg [te dragen] voor de nodige bescherming van de aangewezen waterlichamen met de bedoeling de achteruitgang van de kwaliteit daarvan te voorkomen, teneinde het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen. De lidstaten kunnen voor die waterlichamen beschermingszones vaststellen.”*

Daarnaast sluiten deze artikels aan op de Drinkwaterrichtlijn (artikel 8 van Richtlijn (EU) 2020/2184 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water) die bepalingen bevat om de gebieden te beschermen die ingeschakeld worden voor de productie van drinkwater.

Artikel 2

Hoewel de Vlaamse regelgeving voorziet in het aanduiden van onttrekkingsgebieden bestemd voor de productie van drinkwater en het aanhouden van bufferzones bij het gebruik van pesticiden ten aanzien van oppervlaktewater en de Belgische federale regelgever specifieke toepassingsvoorschriften bepaalt per pesticide, geeft de opvolging van de ruwwaterkwaliteit van oppervlaktewater in de onttrekkingsgebieden aan dat de druk significant is. Alle oppervlaktewaterwinningen gebruikt voor de productie van drinkwater zijn zeer kwetsbaar aangezien ongewenste stoffen de kwaliteit en de bruikbaarheid van het water als bron voor drinkwater rechtstreeks kunnen beïnvloeden. De specifieke druk die het resultaat is van het gebruik van pesticiden werd ook al uitvoerig omschreven in het document “Bronbescherming drinkwater” bij de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/achtergronddocumenten/bronbescherming-drinkwater.pdf>). Naast het gebruik van pesticiden kan het gebruik van andere producten langs waterlopen eveneens aanleiding geven tot een diffuse verontreinigingsdruk o.a. gebruik van (kunst)mest of het gebruik van producten met persistente en moeilijk verwijderbare stoffen.

De minister bevoegd voor omgeving krijgt via het besluit een mandaat om gebiedsgericht een aantal beschermingsmaatregelen in te zetten die moeten zorgen voor een betere bescherming van de ruwwaterbronnen, op basis van acute probleemsituaties (ad-hoc) of op basis geïdentificeerde risico's (in uitvoering van het Vlaams drinkwaterbesluit) die de drinkwaterbevoorrading vanuit zowel kwalitatief of kwantitatief oogpunt kunnen bedreigen. Opzet is dat er dus vanuit een proportionele benadering gewerkt kan worden waarbij rekening gehouden wordt met de kwetsbaarheid van de oppervlaktewaterlichamen voor een verontreiniging met pesticiden of andere producten, de mate waarin de oppervlaktewaterlichamen reeds verontreinigd zijn alsook met de kwaliteit van het drinkwater dat uit het betreffende water geproduceerd wordt. De beschikbare informatie uit de risicobeoordeling, voorzien in artikel 8 van het besluit van de Vlaamse regering van 20 januari 2023, en de eveneens in dit besluit voorziene risico gebaseerde monitoringstrategie van zowel de

bronnen als het afgewerkte drinkwater, alsook het resultaat van de druk en impactanalyse uit te voeren in kader van de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen (artikel 1.7.3.1, §1,2° decreet integraal waterbeleid) zullen in belangrijke mate sturend zijn voor de inzet van de beschermingsmaatregelen. Het uitgangspunt daarbij is zo gericht mogelijk de maatregelen in te zetten met het oog op bescherming waar en wanneer nodig. Dit houdt in dat de details over welke maatregelen waar zullen gelden, deel zullen uitmaken van een ministeriële beslissing. Maatregelen kunnen zowel binnen een ontrekkingsgebied als binnen specifieke deelgebieden worden ingesteld. Inzet van maatregelen zal steeds impliceren dat de bevoegde minister aangeeft langsheen welke oppervlaktewater of in welk afstroomgebied de maatregelen gelden. Oppervlaktewaterlichamen die zijn opgenomen in de Vlaams Hydrografische Atlas zullen hiervoor als basis dienen.

Het gaat dus telkens om gerichte, individuele besluiten die vanuit de noodzaak voor een betere bescherming van de waterbronnen voor drinkwater genomen worden. Een dergelijk gebiedsgerichte benadering kan het terugvallen op generieke toekomstige verstrengingen op niveau van het Federale erkenningscomité voorkomen, zonder afbreuk te doen aan het eindresultaat.

Het betreft één of meerdere beschermingsmaatregelen/gebruiksbeperkingen die kunnen worden ingezet, na advies van de bevoegde entiteit Leefmilieu, van het agentschap Landbouw- en zeevisserij, de bevoegde entiteit Volksgezondheid als de betrokken drinkwaterbedrijven. Het kan hier dan o.a. gaan over het vastleggen van bufferzones waarbinnen specifieke gebruiksvoorschriften gelden of een verbod op het gebruik van pesticiden of andere producten geldt, het opleggen van een registratie-en meldingsplicht voor het gebruik van pesticiden of andere producten. Voor wat betreft pesticiden kunnen de gebruiksbeperkingen gelden voor alle pesticiden of slechts voor specifieke probleemstoffen. Een verdere verfijning van de gebruiksbeperkingen op niveau van specifieke teelten is hierbij eveneens mogelijk.

Maatregelen die op basis van dit besluit worden ingesteld doen geen afbreuk aan maatregelen vastgesteld in of krachtens Vlaamse, federale en Europese regelgeving. Ze werken steeds aanvullend.

De zones waarin de maatregelen kunnen worden ingesteld, zijn de zones waaruit oppervlaktewater gewonnen wordt voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie waarvoor een verhoogde bescherming t.a.v. diffuse verontreiniging relevant kan zijn. Het betreft een deel van de gebieden die opgenomen werden in het register van beschermde gebieden overeenkomstig artikel 1.7.6.1 van het decreet integraal waterbeleid (verankerd via SGBP). De gebieden in kwestie worden in bijlage opgenomen bij het besluit. Een passende ontsluiting van deze zones via bestaande digitale platformen wordt verzekerd. De kaart met afgebakende zones wordt als bijlage bij het besluit gevoegd.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 2023 voorziet in de mogelijkheid om af te wijken van de vastgelegde parameterwaarde, dit onder specifieke voorwaarden. Een dergelijke afwijking is steeds beperkt in de tijd en is erop gericht de nodig tijd te geven voor het nemen van herstelmaatregelen of het anders organiseren van de openbare watervoorziening in de betrokken leveringsgebieden. Wanneer een afwijking wordt verleend, is het aangewezen om snel een aantal mitigerende maatregelen vast te leggen zodat deze alvast hun doorwerking kunnen hebben. De minister krijgt dan ook de opdracht om direct bij het nemen van een beslissing over een dergelijke afwijking, ook een aantal mitigerende maatregelen in te stellen wanneer er een oorzakelijk verband gelegd kan worden tussen de afwijking en het gebruik van pesticiden of andere producten langs de oppervlaktewateren. Deze omvatten ten minste:

1° het instellen van een bufferzone van vijf meter vanaf de bovenste rand van het talud van oppervlaktewaterlichamen die zijn opgenomen in de Vlaams Hydrografische Atlas, waarin het gebruik pesticiden of andere producten verboden is.

2° Het opleggen van een registratie- en meldingsplicht voor het gebruik van pesticiden of andere producten op deze percelen.

Deze mitigerende maatregelen richten zich op die pesticiden of andere producten waarvoor een oorzakelijk verband gelegd kan worden met de afwijking en blijven van kracht tot meer gerichte maatregelen desgevallend worden vastgelegd door de minister of totdat de noodzaak voor deze maatregelen komt te vervallen (bv. door het instellen van maatregelen op federaal of Europees niveau).

De maatregelen die de minister vaststelt worden steeds beperkt in de tijd en gaan gepaard met het activeren van proportionele flankerende maatregelen zoals daar zijn: vergoedingen voor (landbouw)bedrijven om de gederfde inkomsten of gemaakte kosten te vergoeden, tegemoetkoming voor professioneel advies over het gebruik van alternatieve producten of andere teeltmogelijkheden of steun voor reconversie naar (landbouw)praktijken die minder impact hebben op de kwaliteit van de waterlopen.

De geldigheidsduur van de ministeriële beslissing, alsook van eventuele toepassingsperiodes voor specifieke maatregelen, maken deel uit van de beslissing. Opzet is dat de vastgestelde beschermingsmaatregelen periodiek worden geëvalueerd en wanneer zinvol worden herbevestigd of worden bijgestuurd. In de praktijk kan deze periodieke evaluatie aansluiten bij zowel de beoordelingsmomenten voorzien in de cyclus van de opmaak van de stroomgebiedsbeheerplannen, als bij de cyclus voor de opmaak van de risicobeoordeling en de risicobeheerstrategie voor de onttrekkingsgebieden opgenomen in het drinkwaterbesluit van 20 januari 2023. Een evaluatie is ook relevant als door een te hoge impact van het gebruik van pesticiden een afwijking op de parameterwaarden voor gezond en schoon drinkwater moet aangevraagd worden door een waterleverancier, of om invulling te geven aan acties die opgenomen worden in actieplannen rond duurzaam pesticidegebruik.

Artikel 3.

Dit artikel vereist geen toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De budgettaire impact voor de Vlaamse overheid beperkt zich tot de flankerende maatregelen die desgevallend zullen worden vastgelegd in de beslissing van de minister. Zoals aangeven is het opzet om, voor de beschermingsmaatregelen waarvoor een flankering voorzien kan worden, zeer gebiedsgericht te werken met gerichte maatregelen. Het is daarom in deze fase niet mogelijk om de eventuele financiële impact op de begroting van de Vlaamse overheid in te schatten. Wanneer flankerende maatregelen voorzien worden, zal dit steeds proportioneel en binnen de beschikbare kredieten gebeuren.

B. ESR-TOETS

De voorstellen hebben geen investeringen voorzien, waardoor de ESR-toets niet van toepassing is.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit besluit heeft een impact op het personeel van de bevoegde entiteit Leefmilieu die in samenwerking met de betrokken drinkwaterbedrijven de taak krijgt om voor gebieden waar de druk van pesticiden of andere producten te hoog is, beschermingsmaatregelen uit te werken en voor te leggen aan betrokken stakeholders en uiteindelijk de minister. Deze taken sluiten echter aan bij de reeds bestaande taken van de bevoegde entiteit Leefmilieu en kunnen binnen het bestaande personeelskrediet worden opgenomen.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Geen impact.

4. VERDER TRAJECT

Dit ontwerp van besluit zal na definitieve goedkeuring worden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar definitieve goedkeuring te geven aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de bescherming van oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen verontreiniging met pesticiden of andere producten die na aanwending oppervlaktewater kunnen verontreinigen;

2° de Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw te gelasten het voormelde besluit van de Vlaamse Regering te laten publiceren in het Belgisch Staatsblad.

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw

Jo Brouns

Bijlagen:

- het definitief goed te keuren ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over het beschermen van oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen verontreiniging met pesticiden of andere producten die na aanwending oppervlaktewater kunnen verontreinigen.
- Bijlage: Onttrekkingsgebieden oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie als vermeld in artikel 2